Nr 1311

av fröken Eliasson m. fl.
om skärpt skydd mot antikvitetsexport.

Svenska antikviteter förs i allt raskare takt ut ur landet och köps upp av penningstarka köpare på kontinenten. Det skydd som det nu gällande förbudet mot utförsel från riket av vissa äldre kulturföremål ger mot export av antikviteter betyder i praktiken ytterst litet för att påverka den utgående strömmen av antikviteter. Som svar på en interpellation till riksdagen i denna fråga har regeringen i oktober 1974 gett statens kulturråd i uppgift att i samråd med riksantikvarieämbetet och Nordiska museet göra en värdering av erfarenheterna av nu gällande ordning och föreslå de åtgärder som detta kan ge anledning till. Kulturrådet, som nyligen inlett sin verksamhet, har ännu inte påbörjat detta arbete.

Det är angeläget att översynsarbetet kan ske så snabbt som möjligt för att ett effektivt skydd skall kunna upprättas mot att allt fler antikviteter av stort kulturhistoriskt och konstnärligt värde lämnar landet. Redan av Nordiska museets statistik över de utförselärenden museet behandlar framgår att strömmen av antikviteter till utlandet ökar kraftigt: 1973 behandlade museet 66 ansökningar från 22 sökanden som omfattade 17 möbler. Av dessa belades endast 3 med utförselförbud. Den preliminära statistiken för 1974 tyder på att antalet ansökningar fördubblats och att mer än dubbelt så många föremål berörts. Antalet föremål beräknas uppgå till ca 545, och endast ett tiotal hade fram till november månad belagts med exportförbud. De flesta föremål som förs ut blir emellertid aldrig något utförselärende på grund av bristande kontroll och efterlevnad av bestämmelserna.

Exportförbudet som ursprungligen infördes 1927 gäller föremål av trä såsom möbler, husgeråd, rumsinredning, byggnadsdetaljer och kakelugnar. Behovet av att rädda värdefulla delar av det svenska kulturarvet inom landet är betydligt större än denna uppräkning ger vid handen. Alltmer botade områden är mindre konstföremål, glas, keramik och porslin, föremål i koppar, tenn, silver och smide, textilier, bl. a. hemslöjdstextilier, och olika slag av högklassigt svenskt hantverk av äldre datum.

Den statliga utredning om export av kulturföremål som gjordes vid mitten av 1960-talet utmynnade i förslag om ett förbud av mer generellt slag. Förbudet skulle avse alster av bildkonst, konsthantverk och konstindustri, vissa skrifter och andra föremål av allmänt person- eller kulturhistoriskt intresse. Detta utredningsförslag berördes 1965 i en proposition om inköp av vissa kulturföremål. I propositionen avvisades tills vidare planerna på ett slutligt ställningstagande i exportfrågan med hänvisning till främst de praktiska

kontrollproblem tullmyndigheterna pekat på.

Att omfattningen av antikvitetsexporten är oroande ger statistiken över Sveriges utrikeshandel en bild av. År 1973 beräknas exempelvis 18 ton antikviteter med en ålder på över 100 år och ett värde på över 4 milj. kr. ha lämnat landet.

Enligt vår mening är det nödvändigt att nu göra en kartläggning över områden och föremålstyper som i dag är särskilt hotade av den ökande exportströmmen. Den inflationistiska utvecklingen har under de senaste åren drivit upp priserna på antikviteter, och det internationella antikvitetssamlandet och uppköpsverksamheten har intensifierats på ett sådant sätt, att en prövning från nya utgångspunkter måste ske av vilka slag av antikviteter ett skärpt skydd mot antikvitetsexport skall omfatta. Vi har ovan berört vissa aktuella områden. Det är angeläget att en sådan kartläggning genomförs i samband med utredningsarbetet i övrigt och att en prövning görs av de olika former av skydd som situationen på olika områden bör föranleda.

Med stöd av det anförda hemställer vi

att riksdagen hos regeringen begär att det skall ingå som en särskild uppgift i det utredningsarbete som nu kommer att inledas att skyndsamt granska frågan om vilka slag av antikviteter som skall omfattas av ett skärpt skydd mot antikvitetsexport, i enlighet med vad som anförs i motionen.

Stockholm den 27 januari 1975

ANNA ELIASSON (c)

KERSTIN GÖTHBERG (c) IVAN SVANSTRÖM (c)

KARL-ERIC NORRBY (c)